

FORMASYON EĞİTİMİ ALAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Yrd.Doç.Dr.Celal Gülşen
Fatih Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması
ve Ekonomisi Anabilim Dalı Başkanı
Büyükdere- İstanbul
celalgulsen@gmail.com

Esra Seyratlı
Fatih Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması
ve Ekonomisi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi- İstanbul
esraseyatli@gmail.com

Özet

Eğitimin en önemli unsurlarından olan öğretmenlerin, meslek öncesinden bu mesleği benimsemeleri, mesleğe ilişkin olumlu tutum sahibi olmaları beklenmektedir. Bu beklentiden yola çıkılarak genel tarama modeliyle yürütülen bu çalışmada, pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, kendi görüşleri doğrultusunda tespit edilerek, uygulayıcılara önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Görüşlerin belirlenmesi amacıyla Çetin (1996) tarafından geliştirilen ve araştırmacılar tarafından yeniden uyarlanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,95 olarak tespit edilen, “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Fatih Üniversitesi Eğitim Fakültesinde formasyon eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşıldığı için ayrıca örneklem alınmamıştır. Araştırmanın bulgularına göre; genel olarak öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının “oldukça” olumlu olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının “tam” düzeyde olmaması sonucuna bakılarak, formasyon eğitimi programlarında meslek sevgisine yönelik kazanımların da ders izlencelerine eklenmesi elzem görülerek, gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, Formasyon Eğitimi, Meslek Algısı, Tutum, Eğitim Fakültesi.

THE ATTITUDES OF TEACHER CANDIDATES TOWARDS THEIR PROFESSION WHO TAKE TEACHER CERTIFICATE PROGRAM

Abstract

It has been expected that teachers, who are one of the most important parts of education, have positive attitudes towards school teaching and internalize this profession. This research is aimed to provide new ideas to professionals by identifying teacher candidates' attitudes towards their profession. The research was made by survey method and the research population was teacher candidates who studied at Fatih University in 2012-2013 for teacher certificate program. For the purpose of this study, “Teacher Profession Attitude Scale” (Çetin, 1996) which has 0,95 Cronbach Alpha validity confident level was used in this research. According to the research results, the students' attitudes towards school teaching were “generally” positive; however participants also have unfavorable attitudes in some dimensions of teaching. The results suggested that there was no significant difference between male and female students' attitudes towards school teaching. So it has been suggested that teacher certificate programs should include objectives that address teacher candidates'

compassion about their profession and necessary regulations should be done on syllabus of teacher training courses.

Key Words: Teacher, Teacher Training Program, Profession Sense, Attitude, Faculty of Education

GİRİŞ

Bir bireyin hayatına yön veren önemli hususlardan birisi de seçmiş olduğu meslektir. Bireyin seçmiş olduğu mesleği severek icra etmesi, kendisine olumlu katkılar sağlayabileceği gibi, ülkesine de olumlu katkılar sağlaması muhtemeldir. Gelişmiş ülkelerde insan gücü her geçen gün biraz daha önem kazanırken, bireylerin doğru meslek tercihlerinde bulunmaları da, mesleklerine karşı olumlu tutumlar sergilemesini büyük oranda etkilemektedir (Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007). Bu etki, gelişmiş ülkelerde olduğu kadar ülkemizin insan gücü açısından da önem arz etmektedir. Türkiye'nin gelişmiş ülkeler arasında yer alması için, iyi yetişmiş ve nitelikli insan gücüne ihtiyacı vardır. Nitelikli bir birey yetiştirmek ise, kaliteli bir eğitim sayesinde mümkündür. Eğitim içerisinde nitelikli bir birey yetiştirme vazifesi ise, öncelikle öğretmenlere verilmiş bir görevdir (Doğan&Çoban, 2009; Topçu, 2012). Öğretmen, bir eğitim sisteminin en temel unsurudur. İyi eğitim, iyi öğretmenler tarafından; nitelikli eğitim ise, nitelikli öğretmenler tarafından yapılmaktadır. Eğitimde, bireyi çağın gerekliliklerine ve gelişmelerine ayak uydurabilecek donanımda yetiştirmek için öğretmenlere verilen yükümlülükler gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır (Çelikten vd, 2005; Topçu, 2012).

Öğretmen, sistematik olan, yaratıcı olan, sorgulayan ve inceleyen bir birey olmalıdır (Ekiz, 2003). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesi gereğince öğretmenlik mesleğini; "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği ve öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle görevlendirilmişlerdir" şeklinde açıklanmaktadır (MEB, 2014). Öğretmenlik mesleği; yeni kuşaklara toplumun sahip olduğu değerlerin aktarılmasında, üretken bireylerin yetiştirilmesinde, eleştirel düşünceye sahip olan bireylerin yetiştirilmesinde, gelişme ve değişimlere uyum sağlayan bireylerin oluşmasında, kendini gerçekleştirebilen bireyler haline gelebilmesinde, okul geliştirme ve eğitimin hedeflerine uygun hareket edebilecek bireyler yetiştirmekte büyük önem taşımaktadırlar (Can, 2004; Topçu, 2012; Çubukçu, vd 2012). Öğretmenlik mesleği aynı zamanda bireylerin içinde bulunmuş olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilim gibi ortamlarda alanlarına ait yeterli bilgiye sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Bu yüzden öğretmenin nitelik olarak da iyi bir donanıma sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin eğitim sisteminde ki tanımı üzerine Kavcar (1987) "Bir Eğitim sisteminin en önemli unsuru, öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı, temelde sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir eğitim modeli, o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Bundan dolayı bir okul, ancak içindekiler kadar iyidir denilebilir" şeklinde ifade etmiştir.

Eğitim ve öğretim sürecinde öğretmene olan ihtiyaç teknolojik gelişmeler ile birlikte daha da artmıştır. Bununla birlikte Eğitim Fakültelerinde 1996 yılından itibaren yenileşme çalışmaları başlamış ve yapılandırmalar yapılmıştır. Bu yenileşme ve yapılandırma çalışmaları ile birlikte öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarda olumlu bir şekilde artış görülmüştür (Doğan & Çoban, 2009). Öğretmen yetiştirmekte olan kurumlarında öğretmen adaylarına mesleklerine ilişkin olumlu tutumlar geliştirebilecekleri çalışmalara her zaman ihtiyaç duyulmaktadır; çünkü birçok araştırmanın sonuçlarının da göstermiş olduğu gibi, kişilerin meslekleri üzerine olumlu tutumlarının iş doyumları üzerinde önemli etkileri vardır (Tanrıöğen, 1997). Öğretmen adaylarının, bu mesleği daha iyi benimseyebilmelerine hem fakülte içerisinde verilen derslerle, hem de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalarla destek verilebilir. Eğitim ve öğretim için oluşturulmuş olan sınıfı yönetmek ve geliştirmek de öncelikle öğretmenin görevidir. Sınıfı yöneten öğretmenin, kendisinden beklenen görevleri gerçekleştirebilmesi için bazı niteliklere sahip olması beklenmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerini yerine getirecek olan öğretmenlerinin sahip olması gerek niteliklerle ilgili olarak, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik mesleğinin özel bir ihtisas mesleği olduğu belirtilmektedir (Gülşen & Gökyer, 2014; Özkan & Arslantaş, 2013).

Modern eğitim yaklaşımlarında, bireyin geleceğe dönük meslek tercihi yaparken seçeceği mesleğe karşı olumlu tutumlar besleyerek bu mesleği seçmesi, ileride meslek içerisinde yaşayacağı olayları olumlu bir tutumla karşılaması bakımından son derece önemli görülmektedir (Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007). Bu önemden hareketle eğitim örgütlerinde çalışacak olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri ve tutumları hakkında meslek öncesi bilgi sahibi olunması büyük önem arz etmektedir. Öğretmen adayı öğrencilerin, bu tutumlarının öğrenilmesi, onlara nasıl bir eğitim verileceği konusunda uygulayıcılara yol gösterecek ve öğretmen adaylarının mesleğe daha olumlu algılarla başlamasına büyük destek sağlayacaktır (Gülşen, 2014; Üstüner, 2006). Öğretmenlik mesleğinin sadece bilgi ve beceri gerektirmediği, aynı zamanda olumlu tutum ve düzenli alışkanlıkları da aynı anda harmanlamayı gerektirdiği, bu olumlu tutum ve davranışları öğrencinin eğitim ve öğretimi sırasında yönlendirici olarak kullanması da beklenmektedir (Çelik, 2006; Çeliköz & Çetin, 2004). Günümüzde öğretmen adaylarına yapılan eğitimin ve yine öğretmenden beklenen olumlu tutumların bir ülkenin eğitim sistemini ve toplumun geleceğini de yakında etkilediği bilinmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin genel özelliklerine baktığımızda, öğretmenliğin insan ilişkileri yoğunluğunda ve insanlarla etkileşim içerisinde gerçekleştirilen bir meslek olduğunu görmekteyiz. Bu meslek, sadece okul ve sınıf içerisinde öğrencilerle değil, aynı zamanda okulun diğer paydaşları olan veli ve toplumla da iç içe olmayı gerektirmektedir. Zaman zaman öğretmenler, içerisinde bulunmuş oldukları çevre, beklenti, hedef ve vizyonlara göre özelliklerini değiştirirler ya da değiştirmek zorunda kalsalar da, öğretmenlerin genel olarak kişisel ve mesleki olmak üzere iki çeşit özelliğe sahip olduğu belirtilmektedir. *Kişisel özellikler* hakkında yapılan araştırmalarda, üzerinde uzlaşılan net bir özellik bulunamamış; bunun yanında farklı kişilik özelliklerine sahip olan öğretmenlerin öneminden bahsedilmiştir. *Mesleki özelliklerle ilgili yapılan araştırmalarda ise, öğretmenlerin*, öğrenebilmeyi öğretebilme özelliklerine sahip olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu vurgulamada, öğretmenin mesleki özelliklerinin, o öğretmenin genel kültürü, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik üzerine olan bilgi ve becerilerine bağlı olarak değiştiği de belirtilmektedir (Çelikten vd., 2005; Gülşen, 2014) Yapılan araştırmalarda etkili bir öğretmende bulunması gereken nitelikler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Çelikten vd, 2005): Bu araştırmaya göre etkili bir öğretmen;

- Sabırlı davranır, olaylar karşısında dayanıklıdır, duygularını kontrol altında tutar.
- Farklı inanç, görüş ve gruplara saygılı ve uzlaştırıcıdır.
- Kılık kıyafetine, temizlik ve düzene özen gösterir.
- Kendini geliştirmeye ve eleştirmeye açıktır.
- Kişisel sorunlarıyla sınıfı ve okulu meşgul etmez.
- Öğrencileri güdüleyici özelliklere sahiptir.
- Başarıya odaklanmıştır, öğrenciden yüksek başarı beklentisi içinde, destekleyicidir.
- Düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için modeldir.
- Öğrencilere karı güler yüzlü, hoşgörülü ve sevecendir.
- Öğrencilere karşı güvenilir, dürüst, objektif, sırdış ve dosttur.
- Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir disiplin oluşturur.
- Liderlik özelliklerine sahiptir.
- Öğrencileri, velileri ve çevresindekileri etkilemede başarılıdır.
- Arabuluculuk, hakemlik, temsilcilik özelliklerine sahiptir.
- Cesaretlendirici ve destekleyicidir.
- Sevecen, anlayışlı ve esprilidir.
- Sorunlardan yakınmak yerine çözüm bulmak için zaman harcar.
- Sınıfta otoriteyi sağlar, sınıfı grup olarak cezalandırmaz, cezaları bireysel olarak verir.
- Verdiği ödevleri takip ve kontrol eder.
- Eğitim bilimlerinin temel kavramlarını tanır ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- İyi bir gözlemcidir, kendisini sürekli yenileme gayreti içerisinde.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan araştırmalarda, etkili bir öğretmenlik için, öğretmenin yetişmiş olduğu alan ile ilgili yeterli bilgiye sahip olması, öğretmenlik mesleğine ait olan öğretmenlik formasyon becerisini edinmiş olması ve öğretmenlik ile ilgili diğer bilgi ve becerilere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bir öğretmenin neyi, nasıl ve ne zaman öğreteceği müfredat programlarında açıklanmasına rağmen, bunların uygulanış etkililiği öğretmenin kendi bilgi, beceri ve deneyimleri ile de doğru orantılıdır (Özkan & Arslantaş, 2013). Milli Eğitim

Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü Türkiye’de görev yapmakta olan öğretmenlerin yeterliliklerini şu şekilde sıralamıştır (MEB, 2008).

- Kişisel ve Mesleki Gelişim,
- Öğrenciyi Tanıma,
- Öğrenme ve Öğretme Süreci,
- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- Program ve İçerik Bilgisi

Bireylerin meslek algılarının kendi şahıslarına uygun olmaması, aynı zamanda bu mesleğin kişilik özelliklerine de uymadığını göstermektedir. Böyle bir durumda ise, o bireyin meslekte başarılı olması beklenmemektedir. Meslekteki başarısızlığın sonrasında, bireyin yaşantısının tüm aşamasında mutsuzluğu getireceği beklenen bir realitedir. Öğrencilerin seçecekleri meslekteki başarıları, sadece kendileri için değil; aile, çevre ve toplum içinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu yüzden bireyler meslek tercihinde bulunurken kendi ilgi, yetenek, değer ve imkânlarıyla uyumlu meslek tercihinde bulunmaları beklenmektedir (Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007; Çubukçu, vd 2012). Bu nedenle de öğretmen adaylarının beklentilerinin ve mesleğe ilişkin tutumlarının öğrenilmesi önemli görülerek böyle bir araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

YÖNTEM

Bu araştırma, formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının var olan koşullar içerisinde kendilerini olduğu gibi tanımlayabilmelerini sağlayarak, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar,2012). Görüşlerin belirlenmesi amacıyla da Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” ile kullanılmıştır. Beşli Likert tipi ile geliştirilen tutum ölçeği, 20’si olumlu 15’i olumsuz olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 22 madde “sevgi”, 5 madde “uyum” ve 8 madde “değerler” ile ilgili olmak üzere, toplamda 3 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Sevgi boyutunun Alfa katsayısı 0.95; Değer boyutunun alfa katsayısı 0.81 ve Uyum alt boyutunun alfa katsayısı da 0,76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam alfa katsayısı ise 0,95 olarak hesaplanmıştır (Çetin, 2006:31).

Tutum ölçeğindeki olumlu cümleler “**Kuvvetle Katılım**” seçeneğinden “**Asla Katılmam**” seçeneğine doğru **5,4,3,2,1** şeklinde puanlanırken olumsuz cümleler de bunun tam tersi bir yol izlenerek “**Kuvvetle Katılım**” seçeneğinden “**Asla Katılmam**” seçeneğine doğru **1, 2, 3, 4, 5** şeklinde puanlanmıştır. Puanlamada seçenek değerlerinin eşit olduğu kabul edilerek puan aralıkları “**1** (1,00-1,79), **2** (1,80-2,59), **3** (2,60-3,39), **4** (3,40-4,19), **5**(4,20-5,00) şeklinde belirlenmiştir (Çetin, 2006).

Araştırmanın verilerine ek olarak, öğrencilerin demografik verileri araştırmacılar tarafından belirlenen sorularla toplanmıştır. Bu veriler arasında öğrencilerin cinsiyetleri, mesleki tecrübeleri ve formasyonsuz yapmış oldukları öğretmenlik (öğretmen değilim, dersane, diğer) türleri de yer almaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin 2012-2013 eğitim ve öğretim döneminde formasyon birinci dönem derslerinden almış oldukları ders notlarına (program geliştirme, ölçme ve değerlendirme, eğitim bilimine giriş, gelişim psikolojisi, sınıf yönetimi, öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları) ve mezuniyet Genel Akademik Not Ortalamaları (GANO)’da veri olarak kullanılmıştır.

Ölçme aracı, araştırma kapsamındaki formasyon öğrencilerine uygulanmış ve uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Formasyon eğitim alan öğretmen adaylarının öncelikli olarak ölçekteki üç alt boyutta bulunan toplam 35 faktördeki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili genel sonuçlara alt boyutlar düzeyinde yer verilmiştir. Sonrasında ise, formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının mesleki tecrübe ve öğretmenlik türüne göre mesleğe sevgi, mesleki değer ve mesleğe uyum alt boyutlarına göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için ANOVA testi yapılmıştır. Aşağıda bu sonuçlara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğine ilişkin Genel Sonuçlar

Sıra	I.FAKTÖR (SEVGİ)	SS	$\bar{X}$
1	Benim için en ideal meslek öğretmenliktir.	1,00	4,46
2	Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	0,98	4,30
3	Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.	0,96	4,32
4	Öğretmenlik benim için bir tutkudur.	0,92	4,20
5	Öğretmenliğin bence hiçbir cazip yanı yoktur.	0,96	4,02
6	Öğretmenlik mesleğindeki tecrübem arttıkça bu mesleğe daha çok bağlanacağıma inanıyorum.	0,99	4,28
7	Bu mesleğin bana çok şey kazandıracağını düşünmüyorum.	0,91	4,13
8	Öğretmenlikten alacağım manevi doyumunu hiçbir şeye değişmem.	1,00	4,12
9	Bu mesleği yapmaktan kimse beni alıkoyamaz.	1,01	4,09
10	Öğretmenliğin kişiliğime uygun bir meslek olduğunu düşünmüyorum.	1,12	4,18
11	Bu mesleği bilerek ve isteyerek seçtim.	1,19	4,36
12	Öğretmenlikten alacağım hazzın bana bu mesleğin tüm zorluklarını unutturacağına inanıyorum.	0,99	4,07
13	Öğretmenlik mesleğini sevmiyorum.	0,97	4,19
14	İnsanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için bu mesleği seçtim.	0,96	4,28
15	Benden yeni bir meslek seçmem istense hiç tereddütsüz yine öğretmenlik mesleğini seçerdim.	1,02	4,38
16	Bu meslekte her zaman öğrenme ve öğretme heyecanı duyacağımı zannetmiyorum.	0,90	4,42
17	İleride bu meslekte başarılı olabilmek için çok çalışıyorum.	0,92	4,22
18	Öğretmenlik mesleğinin beni ne maddi nede manevi açıdan tatmin edeceğini zannetmiyorum.	1,01	4,14
19	Öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapacağıma inanıyorum.	0,97	4,12
20	Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.	0,96	4,01
21	Öğretmen olacağımı düşündükçe mutsuz oluyorum.	0,95	4,20
22	Daha iyi bir meslek bulursam bir an bile öğretmenlik yapacağımı zannetmiyorum.	0,97	4,35
	I.Faktör Toplamı		4,22

II.FAKTÖR (DEĞER)		SS	$\bar{x}$
2 3	Öğretmenlik bilginin yanısıra yetenek gerektiren bir meslektir.	0,51	4,68
2 4	Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir.	0,62	4,63
2 5	Bu mesleği öğrendikçe ciddi-yetini daha iyi anlıyorum.	0,65	4,59
2 6	Öğretmenlik özveri isteyen bir meslektir.	0,54	4,74
2 7	Öğretmenlik onurlu bir meslektir.	0,56	4,68
2 8	Öğretmenlik mesleği hasta toplumları kurtaracak bir ilaç gibidir.	0,72	4,44
2 9	Öğretmenlik vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmektedir.	0,75	4,58
3 0	Öğretmenlik çok sabır isteyen bir meslektir.	0,71	4,68
II.Faktör Toplamı			4,63
III.FAKTÖR (UYUM)		SS	$\bar{x}$
3 1	Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonucusudur.	1,01	4,38
3 2	Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamaktan çekiniyorum.	0,93	4,29
3 3	Sürekli kendini yenileme düşüncesi bu mesleği yapma konusunda beni düşündürüyor.	0,96	4,26
3 4	Öğretmenlik mesleği bir daha düzelmeyecek kadar yıpranmış bir meslektir.	0,90	4,13
3 5	Sürekli bir sınıfta hapsolmek beni sinirlendirir.	0,96	4,19
III.Faktör Toplamı			4,25

Tablo1 incelendiğinde öğretmen adaylarının “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği”nin alt boyutlarının her üçündeki faktörlere de ortalamalara göre “kuvvetle katıldıkları” görülmüştür. Alt boyuttaki faktörlere oransal olarak bakıldığında “sevgi” alt boyutundaki faktörlere $\bar{x} = 4,22$, “değerler” alt boyutundaki faktörlere $\bar{x} = 4,63$; ve “uyum” alt boyutundaki faktörlere $\bar{x} = 4,25$ ’ lik bir dereceleyle kuvvetle katılım gösterdikleri görülmüştür. Her üç alt boyuta da “kuvvetle katılım” olmakla birlikte, en üst düzey katılımın “değerler” alt boyutundaki faktörlere olduğu görülmüştür. Üç alt boyuttaki faktörler ayrı ayrı incelendiğinde ise, en üst düzey katılımın $\bar{x} = 4,74$ ortalamasıyla “Öğretmenlik özveri isteyen bir meslektir.” faktörüne “kuvvetle katılım” düzeyinde gösterilirken, en alt düzey katılımın ise $\bar{x} = 4,01$ ortalamasıyla “Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.” faktörüne “katılım” düzeyinde yapıldığı görülmüştür.

Tablo 2: Mesleki Tecrübeye Göre Mesleki Tutum Ölçeği Alt Faktörlerinin ANOVA Tablosu

Boyutlar	N	$\bar{X}$	SS	Standart Hata	95% Ortalama Güven Aralığı	Minimum	Maksimum		
Mesleğe Sevgi	0-1 yıl	38	4,15	0,99	1,608	88,03	94,55	70	110
	1-3 yıl	33	4,10	0,96	1,886	86,28	93,96	64	108
	3-5 yıl	36	4,22	0,98	1,647	89,49	96,18	71	110
	5 yıl ve üstü	45	4,40	0,82	1,117	94,64	99,14	80	110
	Toplam	152	4,22	0,98	,791	91,50	94,62	64	110
Mesleğe Değer	0-1 yıl	38	4,64	0,51	,463	36,22	38,10	32	40
	1-3 yıl	33	4,53	0,62	,537	35,18	37,37	32	40
	3-5 yıl	36	4,65	0,52	,501	36,21	38,24	31	40
	5 yıl ve üstü	45	4,69	0,52	,356	36,77	38,21	32	40
	Toplam	152	4,63	0,51	,229	36,63	37,53	31	40
Mesleğe Uyum	0-1 yıl	38	4,24	0,98	,471	20,23	22,14	16	25
	1-3 yıl	33	4,06	1,00	,480	19,33	21,28	14	25
	3-5 yıl	36	4,22	0,98	,447	20,20	22,02	15	25
	5 yıl ve üstü	45	4,48	0,67	,276	21,84	22,96	16	25
	Toplam	152	4,25	0,95	,213	20,91	21,76	14	25

Tablo 2'deki öğretmenlerin mesleki tecrübelerine göre yapılan ANOVA testi sonucunda, Mesleğe sevgi ve mesleğe uyum alt faktörlerinde anlamlı farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Mesleğe Değer alt faktöründe ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Mesleki tecrübenin hangi gruplar arasında fark oluşturduğunu görmek için yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre, *mesleğe sevgi* alt faktöründe mesleki tecrübesi 5 yıl ve üstü olanlarla ($\bar{X}=4,40$), mesleki tecrübesi 0-1 yıl ($\bar{X}=4,15$) ve 1-3 yıl ($\bar{X}=4,10$) arası olanlara göre anlamlı farklılık oluşturmuştur. *Mesleğe uyum* alt faktöründe ise, mesleki tecrübesi 5 yıl ve üstü olanlarla ($\bar{X}=4,48$), mesleki tecrübesi 0-1 yıl ($\bar{X}=4,24$), 1-3 yıl ($\bar{X}=4,06$) ve 3-5 yıl ($\bar{X}=4,22$) arası olanlara göre anlamlı farklılık oluşturmuştur. Öğretmenlerin mesleki tecrübeleri göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışmada öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ve başarıları arasında olumlu ve doğrusal düzeyde bir farklılık göze çarpmıştır. Bu anlamlı farklılığının sebebi olarak öğretmenlerin teorik olarak öğrenmiş olduğu bilgilerin aslında meslek içerisinde uygulamalı olarak bire bir şekilde görüyor olmalarıdır. Böylece uygulamanın yanından kazanılmış olan teorik bilgi aynı zamanda formasyon eğitim içerisinde görülen başarıyı da etkilemektedir. Mesleki tecrübe arttıkça öğretmenlerin kendi sınıf içerisinde ve eğitim almış olduğu ders içerisinde tecrübesi daha da artıyor, bildiklerini paylaşıyor ve yaşantısında öğrenmiş olduğu bilgileri yeniden teorik olarak uygulamaya geçirmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlik Türüne Göre Mesleki Tutum Ölçeği Alt Faktörlerinin ANOVA Tablosu

Boyutlar	Kareler Toplamı	Sd	Kare Ortalamaları	F	p	
Mesleğe Sevgi	Gruplar Arası	332,555	2	166,278	1,768	,174
	Grup içi	14011,912	149	94,040		
	Toplam	14344,467	151			
Mesleğe	Gruplar Arası	14,342	2	7,171	,899	,409

Değer						
	Grup içi	1188,710	149	7,978		
	Toplam	1203,053	151			
Mesleğe Uyum	Gruplar Arası	7,640	2	3,820	,548	,579
	Grup içi	1038,248	149	6,968		
	Toplam	1045,888	151			

Tablo 3’de öğretmenlerin, yaptıkları öğretmenlik türüne göre mesleki tutum ölçeğinin alt faktörleri olan mesleğe sevgi, mesleğe değer verme ve mesleğe uyum değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Öğretmenlerin staj yaptığı alanlara göre aldıkları derslerin ortalamalarında farklılık olup olmadığını görmek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablo da gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Staj Yaptığı Alanlara Göre Aldıkları Derslerin Ortalamalarında Farklılıkları Gösteren ANOVA tablosu

Dersler		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ort	F	p
Eğitim Bilimine Giriş	Gruplar Arasında	3699,878	3	1233,293	3,882	,010
	Grup İçerisinde	47019,675	148	317,701		
	Toplam	50719,553	151			
Program Geliştirme	Gruplar Arasında	510,648	3	170,216	1,187	,317
	Grup İçerisinde	21214,721	148	143,343		
	Toplam	21725,368	151			
Gelişim Psikolojisi	Gruplar Arasında	43236,732	3	14412,244	16,205	,000
	Grup İçerisinde	131624,735	148	889,356		
	Toplam	174861,467	151			
Ölçme ve Değerlendirme	Gruplar Arasında	2670,389	3	890,130	3,881	,010
	Grup İçerisinde	33943,604	148	229,349		
	Toplam	36613,993	151			
Öğrenme Kuram ve Yaklaşımları	Gruplar Arasında	1457,464	3	485,821	1,991	,118
	Grup İçerisinde	36121,795	148	244,066		
	Toplam	37579,259	151			
Sınıf Yönetimi	Gruplar Arasında	1196,682	3	398,894	2,255	,084
	Grup İçerisinde	26180,785	148	176,897		
	Toplam	27377,467	151			
GANO	Gruplar Arasında	2,976	3	,992	8,335	,000
	Grup İçerisinde	17,616	148	,119		
	Toplam	20,593	151			

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin branşlarına göre aldığı Eğitim Bilimine Giriş, Gelişim Psikolojisi, Ölçme Ve Değerlendirme ve son olarak GANO’ da anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 5: Öğretmenlerin Pedagojik Formasyonda ayrılmış oldukları sınıf branşları ve ders notlarına göre olan frekans tablosu

		N	Ort.	SS	S Hata	95% Güvenirlik Düzeyi	Ortalaması
Eğitim Bilimine Giriş	1	65	72,52	17,970	2,229	68,07	76,98
	2	55	63,31	15,949	2,151	59,00	67,62
	3	18	73,00	20,029	4,721	63,04	82,96
	4	14	60,86	21,118	5,644	48,66	73,05
	Top.	152	68,17	18,327	1,487	65,23	71,11
Program Geliştirme	1	65	65,17	14,031	1,740	61,69	68,65
	2	55	66,47	9,903	1,335	63,80	69,15
	3	18	61,56	10,188	2,401	56,49	66,62
	4	14	61,43	10,938	2,923	55,11	67,74
	Top.	152	64,87	11,995	,973	62,95	66,79
Gelişim Psikolojisi	1	65	55,62	34,165	4,238	47,15	64,08
	2	55	72,55	20,926	2,822	66,89	78,20
	3	18	16,50	31,980	7,538	,60	32,40
	4	14	52,36	34,958	9,343	32,17	72,54
	Top.	152	56,81	34,030	2,760	51,36	62,26
Ölçme ve Değerlendirme	1	65	62,38	15,359	1,905	58,58	66,19
	2	55	69,64	13,965	1,883	65,86	73,41
	3	18	57,39	19,965	4,706	47,46	67,32
	4	14	63,36	10,881	2,908	57,07	69,64
	Top.	152	64,51	15,572	1,263	62,01	67,00
Öğrenme Kuram ve Yaklaşımları	1	65	63,1818	19,45021	2,41250	58,3623	68,0014
	2	55	69,1400	8,06838	1,08794	66,9588	71,3212
	3	18	60,8889	10,87300	2,56279	55,4819	66,2959
	4	14	65,8743	22,16164	5,92295	53,0785	78,6700
	Top.	152	65,3142	15,77559	1,27957	62,7860	67,8424
Sınıf Yönetimi	1	65	80,15	17,831	2,212	75,74	84,57
	2	55	85,91	8,113	1,094	83,72	88,10
	3	18	86,39	9,363	2,207	81,73	91,04
	4	14	82,50	7,783	2,080	78,01	86,99
	Top.	152	83,19	13,465	1,092	81,03	85,35
GPA	1	65	3,0700	,33653	,04174	2,9866	3,1534
	2	55	3,0633	,29682	,04002	2,9830	3,1435
	3	18	2,9578	,48218	,11365	2,7180	3,1976
	4	14	2,5843	,35714	,09545	2,3781	2,7905
	Top.	152	3,0095	,36929	,02995	2,9504	3,0687

Tablo 5 'de hangi branşlar arasında bu farklılığın oluştuğunu görmek için yapılan LSD ve Bonferroni testleri sonucunda, Eğitim Bilimine Giriş dersinde; sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort=72,52) ile sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =63,31), sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort =72,52) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort =60,86), sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =63,31) ile eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =73,00) arasında anlamlı (bu kelime yazılması doğru olmaz mı) farklılık görülmüştür.

Gelişim psikolojisi dersinde; sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort =55,62) ile sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =72,55), sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort =55,62) ile eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =16,50), sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =72,55) ile eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =16,50), sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =72,55) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort =52,36), eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =16,50) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort=52,36) görülmüştür.

Ölçme ve değerlendirme dersinde ise; sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort =63,1818) ile sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =69,64), sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =69,64) ile eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =57,39) arasında farklılık görülmüştür.

Ağırlıklı genel not ortalamasında ise sözel branşta ders alan öğrenciler (Ort =3,0700) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort =2,5843), sayısal branşta ders alan öğrenciler (Ort =3,0633) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort =2,5843) ve eşit ağırlık branşında ders alan öğrenciler (Ort =2,9578) ile yabancı dil branş alanında ders alan öğrenciler (Ort =2,5843) arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bu sonuçlara bakılarak, dersler arasında ve branşlara göre olan farklılıklarda da yapılan staj (öğretmenlik uygulaması), öğrencilerin lisans mezuniyetlerinin önemli derece rol oynadığını söyleyebiliriz. Eğitim Bilimine Giriş ve Gelişim Psikolojisi gibi sözel ağırlıklı derslerde staj bölümü eşit ağırlık, sözel ve yabancı dil bölümünde ders alan öğrencilerin sayısal bölümde ders alan öğrencilere göre daha da başarılı olmasının sebepleri arasında bu derslerin sözel yoğunlukta ders olması sebebidir. Bu duruma ek olarak Ölçme ve Değerlendirme dersinde lisanstan sayısal olarak mezun olan ve formasyon derslerini sayısal branşta alan öğrencilerin ölçme ve değerlendirme dersinde sözel, yabancı dil ve eşit ağırlık gibi lisans derslerinden mezun olan öğrencilere göre daha başarılı olması gibi bir fark gözükmemekte ve bu fark çoğunlukla bu derslerin sayısal ve sözel branş olmasıyla ilgilidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırma bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Mesleki tecrübe arttıkça öğretmenlerin bütün derslerden elde ettiği ağırlık not ortalamalarının doğrusal bir şekilde arttığı görülmektedir.
2. Öğretmenlerin meslekte kazanılan tecrübe yılları arttıkça mesleğe karşı olan uyum ve sevgileri yükselirken, mesleğe olan değerler sabit kaldığı görülmüştür. Öğretmenlik mesleğine yeni başlayan ve 5 yıldan daha fazla öğretmenlik yapan adaylar arasında büyük bir fark görülmüştür.
3. Öğretmenlik mesleğini farklı alanlarda ilerleten öğretmen adaylarının, öğretmenliğe karşı olan sevgi, öğretmenliğe karşı olan saygı ve öğretmeliğe olan değer tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
4. Öğretmen adayları meslekte geçen yıllar arttıkça öğretmenlik mesleğine karşı olan olumlu tutumlarında artış görülmüş ve mesleğe karşı olan sevgi derecesi de yükselmiştir.
5. Öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ve başarıları arasında olumlu ve doğrusal düzeyde bir farklılık gözlemlenmiştir.
6. Yapılan stajlarda (öğretmenlik uygulamalarında) branşlara göre lisans mezuniyetlerinin önemli derece rol oynadığı görülmektedir.

Öneriler

Araştırmadan ulaşılan sonuçlara göre aşağıdaki **önerilere** yer verilmiştir:

1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar arasında mesleki tecrübe ve genel ortalama arasında farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıkların daha derinlemesine incelenmesi için farklı çalışma yöntemleri, daha geniş ve farklı örneklemeler kullanılıp araştırma daha derinlemesine tartışılabilir.
2. Öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisi, pedagojik bilgi, pedagojik alan bilgisi, mesleki gelişim ve kişisel niteliklerin geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
3. Üniversitelerin öğretmen yetiştiren programlarında öğretmenlik mesleğiyle ilgili özendirici çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğinin önemini farkına varmaları sağlanmalıdır.
4. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların alt sınıflardan itibaren geliştirilmesi için programlarda öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde “öğretmenlik sevgisini de içeren tutumların kazanılmasını sağlayıcı” düzenlemelere gidilebilir.
5. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların geliştirilmesi için, öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında öğretmenlik mesleğiyle ilgili eğitim derslerine ağırlık verilebilir.
6. Liselerde öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi için farklı yöntemler uygulanarak öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip öğrenciler öğretmenlik mesleğine yönlendirilebilir.
7. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçip seçmeme durumları öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkilediği dikkate alınarak, özellikle lisede öğrenim gören öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri verilerek istekli olanları mesleğe yönlendirmesi yapılmalıdır.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya’da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bozdoğan, Aykut Emre, Aydın, Davut & Yıldırım, Kasım. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 83-97.

Can, Niyazi. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (s.103-119).

Çeliköz, Nadir. ve Çetin, Filiz., (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 136–145.

Çelikten, Mustafa, Şanal, Mustafa & Yeni, Yeliz. (2005), Öğretmenlik Mesleği Ve Özellikleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19 , s. 207-237.

Çetin, Şaban, (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (Geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28–37.

Çubukçu, Zuhal, vd. (2012). Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Gözünde Öğretmenin Sahip Olması Gereken Değerler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2, 1.

Doğan, Türkan, ve Çoban, Aysel Esen. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34, 153.

Ekiz, Durmuş. (2003). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen eğitimindeki modeller hakkında düşünceleri. *Milli Eğitim*, 158, 146-160.

Gülşen, Celal. (2014). “Sınıfta Motivasyon Sürecinin Yönetimi”. *Kuram ve Uygulamada Sınıf Yönetimi*. (Ed.Celal GÜLŞEN). Anı Yayıncılık. Ankara.

Gülşen, Celal ve Necmi Gökıyer. (2014) Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. Anı Yayıncılık. Ankara.
Karasar, Niyazi. (2012), Bilimsel Araştırma Yöntemi 23. Basım, Ankara: NOBEL.

Kavcar, Cahit. (1987). Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiřtirmedeki Yeri. G.U Sempozyumu, Ankara.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2014). Milli Eğitim Temel Kanunu. http://personel.meb.gov.tr/daireler/mevzuat/mevzuatlar/milli_egitim_temel_kanunu_1739.pdf. (Eriřim Tarihi: 05.03.2014).

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2008). Öğretmenlik Yeterlilikleri. MEB. Yayını. Ankara.

Özkan, Metin. Ve Arslantaş, Hakkı İsmail. (2013). Etkili Öğretmen Özellikleri Üzerine Sıralama Yöntemiyle Bir Ölçekleme Çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1,(311-330).

Tanrıöğen, Abdurrahman, 1997. Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3. 55–58.

Topçu, Nurettin. (2012) Türkiye'nin Maarif Davası. Dergah Yayınları. İstanbul.

Üstüner, Mehmet. (2006), Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı 45, s. 109-127.